

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗУМІННІ СУЧАСНОЇ МОДИ

У статті висвітлено постмодерністські тенденції у розумінні моди, зокрема вказано на необхідність розробки нової стратегії дослідження моди з огляду на мінливість і швидкоплинність процесів культурної динаміки з одного боку та потребу коригування ряду наукових положень з урахуванням нинішнього розуміння трансформації соціуму – з іншого. Відзначено, що в контексті естетики постмодернізму мода привернула увагу дослідників як найбільш представлений на поверхні культурного поля феномен. Зазначено, що мода володіє характерними для постмодерну ознаками: еkleктикою, широким цитуванням попередніх епох, переходом від творчості до компіляції. Наголошено, що мода одночасно позиціонує себе як система, яка саморозвивається, і як соціальний інститут з розвинутою інфраструктурою. Відзначено, що застосування постмодерністського дискурсу дає змогу глибоко розкрити феномен сучасної моди і наочно демонструє адекватність ключових категорій естетики постмодернізму для аналізу моди.

Ключові слова: мода, цінності, постмодернізм, постмодерністський дискурс.

Мемарне Медел, старший преподаватель Николаевского филиала Киевского национального университета культуры и искусства

Постмодернистские тенденции в понимании современной моды

В статье освещены постмодернистские тенденции в понимании моды, в частности указано на необходимость разработки новой стратегии исследования моды, учитывая изменчивость и быстротечность процессов культурной динамики, с одной стороны, и потребность корректировки ряда научных положений с учетом нынешнего понимания трансформации социума, с другой. Отмечено, что в контексте эстетики постмодернизма мода привлекла внимание исследователей в качестве наиболее ощутимо представленного на поверхности культурного поля феномена. Отмечено, что мода обладает характерными для постмодерна признаками: еkleктикой, широким цитированием предыдущих эпох, переходом от творчества к компиляции. Отмечено, что мода одновременно позиционирует себя как саморазвивающуюся систему и как социальный институт с развитой инфраструктурой. Отмечено, что применение постмодернистского дискурса позволяет глубоко раскрыть феномен современной моды и наглядно демонстрирует адекватность ключевых категорий эстетики постмодернизма для анализа моды.

Ключевые слова: мода, постмодернизм, постмодернистский дискурс.

Memarne Medel, Senior Lecturer, Mykolaiv branch Kyiv National University of Culture and Arts

Postmodern trends in the understanding of contemporary fashion

In the article the postmodern trends of the fashion understanding are reviewed. The author particularly points on the need to develop new research strategies of fashion counting the process of variability and transience of cultural dynamics and the need for adjustments to a number of scientific statements with the current understanding of the transformation of society. It is indicated that despite of the existence of the many researchers' works, some conclusions and provisions, made by the aforementioned scholars and experts, require further development in theoretical and practical terms. Some scientific statements require correction which caused by the current understanding of the processes of social development as a complex matter of self-developing and the changes of socio-cultural conditions of fashion today.

It is proved that the last decade of the twentieth century was marked by active penetration of special postmodernism aesthetics in society in the context of fashion. It attracted the attention of researchers as the brightest cultural phenomenon in this field. It is found out that fashion has become one of the most visible repeaters of postmodern aesthetic values. Fashion has a characteristic features of postmodern such as eclectic, wide citing previous eras, the transition from creative to compile. The current ideas in the context of postmodern society understand fashion as much more diverse thing. Its complex nature evolved the dynamics of society, the appearance of a pre-industrial society, ancient items and ending in conversion system, self-developing in the post-industrial era. The value of fashion began growing, expanding the boundaries of their impact on society, fashion gradually began claiming to control not only the appearance, but also the spiritual world, defining the style of behavior and even focus thinking. The phenomenon of fashion are manifested in culture in material and spiritual ways. Material one is a production of fashion objects, and spiritual is a production of "fashionable" ideas, trends, standards capable determine individual consciousness and influence of the mankind development in general. Fashion simultaneously represents itself as a system of self-developing and as a social institution with the well-developed infrastructure. Postmodern culture focused on the elite of society where we can see the phenomenon of fashion more clearly.

Fashion as a kind and unique culture phenomenon has many features of the postmodern period. One of the features of the modern stage of development of culture is the integration and assimilation of fashion arts with architecture, painting, music, theater, cinema which are the ways to showcase products of the author's work such as installations, pop art, environment, performance and etc. Another feature is the inability of the appearance of anti-fashion in style pluralism of postmodern culture because there is no dominant fashion that why supporters of anti-fashion can't construct their identity, denying the dominant one.

The dynamic realities of postmodern personal identity involved in the creation of fashion works. In the postmodern situation artists tend to trust the reader or viewer to complete the same process of "reading text", making them an equal co-author of the artwork. This trend is clearly seen in the formulations that attract every viewer into its

work space; furniture transforms into elements of the costume; art compositions destroy themselves before the audience, etc. The postmodernists think that the meaning isn't in a text or a picture, it is hovering around them at a distance. So a text and a picture are not necessary, you can replace them by any objects or acts. Here we can see the desire of the modern era to various initiatives that do not lead to specific results.

Pondering the experience of the previous development through citing of fashion of the past and the freedom of combinatory of previous styles creating collections of clothes, interiors, architecture, buildings, etc., the returning to the origins by increasing of the interest to the cultural traditions of different peoples postmodern fashion is in a step to being able to see the future through the past and present and thus suggest to find ways to self-preservation as a cultural phenomenon.

It is underlined that the fashion poses itself as a self-developed system and as a social institution with developed infrastructure.

It is noted that the use of postmodern discourse allows deeply reveal the phenomenon of modern fashion and demonstrates the adequacy of key categories for the analysis of postmodern aesthetics of fashion.

During post-modern period, the essence of the changes in fashion is the duality of these changes. On the one hand, the freedom of the individual steps up, it gives the opportunity to be more receptive to everything new. It also expands boundaries for productive work, which is important for fashion creators and their works, consumers. On the other hand, the limitless pluralism makes fashion unstable. The existence of different and conflicting cultural and aesthetic attitudes and ways of relating to the world and society leads to universal separation and mutual misunderstanding. The future of fashion as a cultural phenomenon depends on the solution of this matter.

Key words: fashion, postmodernism, postmodern discourse.

Проблема феномена моди протягом XIX-XXI ст. незмінно викликала інтерес науковців, неодноразово виступаючи в якості об'єкта дослідження філософів, культурологів, мистецтвознавців та ін. Це пов'язано з неоднозначністю і багатогранністю даного явища. Мода істотно вплинула на процеси культурної динаміки XX століття, мінливість і швидкоплинність яких призводить до необхідності розробки нових стратегій дослідження культури в цілому і моди зокрема. У цьому зв'язку вивчення моди видається найбільш цікавим саме в межах культурологічного і мистецтвознавчого знання, які володіють міждисциплінарним статусом і дають змогу простежити як історичну, так і сучасну динаміку культурних процесів.

Сьогодні мода стає чинником, що задає ціннісно-утворюючі параметри суспільству і ціннісні орієнтації культурі, а також сама виступає в якості цінності в сучасному суспільстві. У результаті зміни світоглядних настанов і традиційних цінностей, що відбуваються в період постіндустріалізму, конструюється нова мода, стан якої, її основні ознаки та характерні особливості дають можливість говорити про неї як про систему з елементами самоорганізації. Саме цей її стан являє інтерес для дослідників.

Аналіз функціонування знаково-семантичної системи моди, різноманіття її символічних форм представлено у працях Р. Барта, Ж. Бодрійєра, Ю. М. Лотмана. Особливо значущими є дослідження з вивчення моди як цінності і цінностей моди в працях соціологів О. Б. Гофмана, Т. Б. Любимової та ін. Проблеми естетичного та модного смаку, стилю та моди, розробка власного іміджу знаходять відображення в працях багатьох дослідників: Л. Браун, Х.-Г. Гадамера, К. М. Кантор, Т. В. Козлової, Д. Робінсон та ін.

Водночас, відзначаючи значну наукову цінність наведених досліджень, необхідно зазначити, що деякі висновки і положення, висунуті згаданими вченими і фахівцями, вимагають подальшого розвитку в теоретичному і практичному плані, а ряд наукових положень потребує коригування з урахуванням нинішнього розуміння процесів розвитку соціуму як складної матерії, що саморозвивається, а також у світлі змінених соціально-культурних умов розвитку моди на сучасному етапі. Отже, метою статті є з'ясування та аналіз постмодерністських тенденцій у розумінні сучасної моди.

Останні десятиліття XX ст. були відзначені подіями, які істотним чином трансформували сучасну соціокультурну реальність. Йдеться про активне проникнення в життя суспільства особливої естетики, поширення особливого типу світогляду і світосприйняття, що отримали в ряді філософських, соціологічних і культурологічних теорій назву "постмодернізм". У контексті естетики постмодернізму особливу увагу привернула мода як найбільш відчутно представлений на поверхні культурного поля феномен.

Елементи постмодерністської естетики були "підхоплені" творцями моди, в результаті чого остання стала одним з найбільш наочних ретрансляторів естетичних цінностей постмодернізму. Постмодернізм проголошує нові закони естетики – відсутність будь-яких канонів. Постмодерністська тенденція, за визначенням Н. Б. Маньковської, є "неканонічною хоча б в силу своєї принципової асистематичності, свідомого еkleктизму, настанови на розхитування понятійного апарату класичної естетики, її норм і критеріїв" [10, 8]. У культурно-естетичному плані постмодернізм повністю стирає межі між різними раніше самостійними сферами культури і рівнями свідомості – між "науковою" та "буденною" свідомістю, "високим мистецтвом" і кітчем.

Сучасний стан культури обумовлений постмодерністськими тенденціями. Відповідно і мода як явище, включене в єдиний простір культури, володіє характерними для цього періоду ознаками: стильовим плюралізмом, орієнтацією і на "масу", і на "еліту" суспільства одночасно, еkleктикою, широким цитуванням попередніх епох, переходом від творчості до компіляції.

Сучасна мода стала невід'ємною частиною культури, її феноменом. Методологічний ресурс постмодерністської парадигми дає змогу проблематизувати моду як повноцінний культурний феномен.

Сформоване в контексті ідей Постмодерну суспільство розуміє моду набагато різноманітніше. Її складна природа розвивалася разом із динамікою суспільства, починаючи від появи праелементів в

доіндустріальному суспільстві і закінчуючи перетворенням на систему, що саморозвивається, в епоху постіндустріальну. Значення моди з часом почало зростати, розширюючи межі свого впливу на суспільство, поступово мода почала претендувати на владу не лише над зовнішнім виглядом, а й над духовним світом людини, визначаючи стиль її поведінки і навіть скерованість мислення.

Феномен моди діє одразу у двох іпостасях культури: матеріальній і духовній. Матеріальної – як виробництво модних об'єктів, і духовної – як виробництво "модних" ідей, тенденцій, стандартів, здатних детермінувати свідомість окремої людини і впливати на розвиток людства загалом. Зважаючи, що "мода є найбільш точним та об'єктивним пристроєм, який вказує, якщо вміти по ньому читати, куди дує вітер історії" [7, 3], прогнозування її майбутнього та альтернативних шляхів її розвитку рясніє ремінісценціями попередніх ідей, теорій, форм, компіляцій і цитуванням, еkleктикою та грою. Але достовірний прогноз неможливий без детального аналізу та осмислення еволюції моди. Особливий інтерес являє детальне вивчення сучасного стану моди в контексті застосованого до її явищ постмодерністського дискурсу.

На тлі фрагментації соціальної структури суспільства, характерної для стану Постмодерну, монолітні класи з усталеними та визначеними культурними стереотипами розпадаються на рухливі соціальні групи, кожна зі своєю локальною культурою, що відрізняє дану групу від інших груп і суспільства загалом, але водночас такою, що підкреслює її внутрішню єдність і соціокультурну ідентичність включених у неї членів. Кожна з цих груп містить набір якостей, специфічних культурних ознак, у тому числі й власну моду, своєрідні риси свідомості і поведінки, які вирізняють дану спільноту. Всезагальна мода розпадається на множину нових напрямів, стилів, локальних мод, які акумулюють найбільш яскраві індивідуальні ознаки кожної "роз'єднаної спільноти" – роз'єднаної по відношенню до суспільства загалом і спільної по відношенню до самої себе. Реалії сучасного світу такі, що одночасно співіснують полістилізм і єдина масова мода. Мода одночасно позиціонує себе як систему, яка саморозвивається, і як соціальний інститут з розвинутою інфраструктурою.

У постмодерністських реаліях змінилася і самосвідомість особистостей, причетних до створення модних творів. На переконання Ж.-Ф. Ліотара, художник чи письменник знаходиться в ситуації філософа, оскільки він створює творіння, яке не управляється жодними встановленими правилами [9]. Ці правила створюються разом із творінням і таким чином кожен твір стає подією. Диктат природи, реальне відображення дійсності відходить у минуле. Створюються і зображуються не самі предмети, а умови можливості їх сприйняття. Художники в постмодерністській ситуації прагнуть довірити читачу чи глядачу самому завершити процес "читання тексту", роблячи його рівноправним співавтором художнього твору. Така тенденція яскраво простежується в композиціях, які залучають кожного глядача в простір свого твору, предмети меблів, які трансформуються в елементи костюма, предмети мистецтва, які саморуйнуються на очах у глядача, тощо. Смісл, з точки зору постмодерністів, не покоїться всередині тексту чи картини, а витає навколо них на відстані думки. За великим рахунком текст чи картина не потрібні, їх можна замінити предметом чи дією. В цьому знайшло відображення прагнення сучасної епохи до різного роду починань, які не призводять до конкретного результату.

Мистецтвознавці активно вказують на таку принципову зміну самосвідомості художника, на перенесення акценту з системи "художник–твір мистецтва" (допостмодерністської культури) на відношення "твір мистецтва–глядач" (культура Постмодерну), коли автор перестає бути "творцем", бо смисл твору народжується безпосередньо в акті його сприйняття. Художній твір у новому контексті повинен бути обов'язково побачений, виставлений напоказ, без глядача він існувати не може. Перестаючи бути творцем, художник стає лише співтворцем. Усе більше застосування знаходить інсталяція як спосіб самовираження автора. Виставки сучасного живопису, театральні постановки, покази модного одягу все частіше несуть смислове навантаження – отримання естетичного задоволення. Відбувається дія заради дії. Глядача заворожують візуальні образи, вибудовані, скомбіновані без будь-якого смислу і сюжету. Всіма способами культивується відхід від аутентичної чуттєвості людини, глибинних переживань, емоцій, які раніше супроводжували акт сприйняття предметів мистецтва, літературних творів, спектаклів, кінофільмів, різного роду модних новинок, які оцінювалися в першу чергу за своєю смисловою наповненістю.

Постмодернізм остаточно закріпив перехід від твору до конструкції, від мистецтва як "діяльності зі створення творів" до "діяльності з приводу цієї діяльності". Б. Гройс з цього приводу відзначає, що "для сучасного теоретика чи художника... перестало бути бажаним, щоб його ідеї і проекти справді здійснювалися" [4, 133]. Творчий процес стає самоціллю мистецтва, а об'єкт – його твором. Естетику постмодернізму і моду об'єднує реалізація прагнення "прорватися" до нового, просто нового як такого – "темپ життя диктує необхідність усе нових і нових дебютів, які, по суті, і не передбачають подальшого розвитку. Важливо лише заявити про себе, зробити жест" [11, 191].

Поверхнева гра форм, слів, образів претендує на трансцендентне розуміння лише обраними, які володіють відмінними способами сприйняття, тобто елітою суспільства. Літературний критик Л. Мочанов називає це "принципом негативної репрезентації" [11, 191], згідно з яким дійсність являє собою повну симуляцію, в якій речі – лише знаки, які вказують на щось, наповнене ізотеричним смислом, доступним лише посвяченим.

Культура Постмодерну одночасно орієнтована і на масу, і на еліту суспільства. У феномені моди це простежується найбільш наочно. Одночасно створюються унікальні, штучні екземпляри одягу,

інтер'єру, засобів пересування тощо, призначені не для усіх, а лише для тих, хто "розуміє" і може собі дозволити придбати, а також їх "бліді подоби" – для маси суспільства.

Якщо розглядати моду на одяг і супутні елементи (взуття, косметика, парфумерія, ювелірні прикраси, аксесуари), то однією з тенденцій, що реалізує постмодерністський дискурс, є відмова від "героїв", услід яким маси повторюють свій зовнішній вигляд і речове оточення. У сучасному суспільстві всезагальне визнання окремих особистостей поступово відходить у минуле. У дійсності вузькі групи людей визнають своїх геніїв. "Ототожнені" з відомими іменами, героями сучасної історії ставати все важче.

Починаючи з XIX ст. і до кінця XX ст., особистість дизайнера, його філософія і світовідчуття, виражені у костюмі, відігравали певну роль при виборі споживачем його творінь (згодом цю роль нарівні з авторами колекцій почали виконувати супермоделі, зірки кіно і шоу-бізнесу, політики тощо), існував так би мовити "культ особистості". Це час появи та розквіту Будинків високої моди, як правило, названих іменем дизайнера. Наприкінці XX ст. у період розквіту індустрії моди ім'я дизайнера стає впізнаваним брендом. У подальшому не завжди сам дизайнер є автором творінь, що виробляються під його маркою, поступово скорочується і кількість "іменних" Будинків високої моди. Сьогодні намітилася тенденція до появи корпорацій й об'єднання кількох будинків моди чи кількох дизайнерів під одним брендом, при цьому його назва має безособовий характер – у вигляді аббревіатури чи назви, яку неможливо співвіднести з іменем автора. Яскравим прикладом є корпорація Бернара Арно LVMH – Louis Vuitton Moët Hennessy, чи відмова Гельмута Ланга від використання свого обличчя для реклами власної торгової марки. Відбувається поступове переосмислення ролі самих модельєрів – увага менше фокусується на персоналіях, на культурі особистості Кутюр'є. Така тенденція ґрунтується на постмодерністській тезі, яка поділяється окремими творцями, що мода повинна говорити сама за себе. Затребуваність філософії автора в даному разі визначає споживацький попит і комерційний успіх продукту авторської творчості, а у випадку із творами мистецтва – кількість глядачів, які прийшли на нього подивитися, кількість відгуків у пресі тощо.

Мода як своєрідний і неповторний феномен культури володіє рядом особливостей, характерних для періоду постмодерну. Однією з таких особливостей сучасного етапу розвитку культури є інтеграція й асиміляція моди з такими видами мистецтва, як архітектура, живопис, музика, театр, кінематограф у вигляді способів демонстрації продуктів авторської творчості: інсталяції, поп-арт, інвайронмент, перфоманс тощо. Інша особливість – неможливість появи в стильовому плюралізмі культури Постмодерну антимоди, оскільки відсутня пануюча мода, публічно заперечуючи яку прихильники антимоди конструюють свою ідентичність.

Історик моди Валері Стіл відзначає, що ретро є однією з найбільш важливих стилістичних особливостей постмодернізму [13]. Елементи стилізації й іронії, поєднання різних мотивів, які часто дисгармонують, характерне для естетики кінця XX ст., між тим спочатку ретро здавалося напрямом, близьким до філософських настанов контркультури 1960-х рр. [13].

Осмилюючи досвід усього попереднього розвитку через цитування моди минулих років і свободу комбінаторики попередніх стилів при створенні колекцій одягу, інтер'єрів, архітектури будівель тощо, повертаючись до витоків через підвищення інтересу до культурних традицій різних народів і вбачаючи у пройденому шляху не лише помилки, мода Постмодерну знаходиться за крок до можливості побачити через минуле і теперішнє своє майбутнє і тим самим припустити пошуки шляхів до самозбереження себе як феномена культури, який впливає на неї. Адже саме мода дає змогу проникнути через світ речей у світ ідей, через зовнішнє побачити внутрішнє, через знак зрозуміти значення.

Варто відзначити, що застосування постмодерністського дискурсу дає змогу глибоко розкрити феномен сучасної моди і наочно демонструє адекватність ключових категорій естетики постмодернізму для аналізу моди.

Сутність змін, які відбуваються з модою у період постмодерну, полягає у двоїстості цих змін. З одного боку, активізується свобода індивідуального начала в людині, що дає їй змогу бути більш сприйнятливою до всього нового, розширює межі для продуктивної творчості, що важливо для творців модних творінь та їх споживачів, з іншого боку – безмежний плюралізм робить моду нестійкою. Існування різних, суперечливих культурно-естетичних настанов і способів ставлення до світу та суспільства призводить до всезагального роз'єднання і взаємного непорозуміння. У вирішенні даного протиріччя полягає майбутнє моди як феномена культури.

Висновок. Еволюція моди і вихід з нестабільної ситуації, що склалася, вбачається в єдиній реакції різних проявів моди на глобальні зміни в оточуючій дійсності, зокрема у загальному розповсюдженні засобами моди цінностей гуманізму, у піднятті їх у ранг "модних". Засновник Римського клубу Ауреліо Печчеї у своїй праці "Людські якості" пише про можливість "так необхідного у нашому матеріальному світі відродження гуманних і гуманістичних цінностей та ідеалів, про цілющий вплив такого відродження на сучасне суспільство і про ті революційні перетворення, які воно може у майбутньому викликати" [12]. Мода доступними їй засобами здатна виражати ці ідеї, донести їх до найбільшої кількості людей усього світу. Цінності гуманізму виникли поза модою, але в процесі розповсюдження вони можуть стати модними. Прикладом є екологічна свідомість, коли в увявленні оточуючих людей вважається модним бути членом Грінпіс й активно опікуватися природою, їздити на альтернативному паливі, розділяти побутові відходи тощо. Утвердження гуманістичних знань і цінностей як регуляторів соціальних взаємодій призведе до гармонійного розвитку духовного і матеріального багатств, при пріоритеті духовного як істинно людської якості.

Література

1. Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры / Р. Барт. – М. : Издательство им. Сабашниковых, 2004. – 512 с.
2. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. – М. : Добросвет, 2000. – 387 с.
3. Гофман А. Б. Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения / А. Б. Гофман. – СПб. : Питер, 2004. – 208 с.
4. Гройс Б. Утопия и обмен / Б. Гройс. – М. : Знак, 1993. – 374 с.
5. Демшина А. Ю. Мода: реабилитация эстетики или продвижение образов / А. Ю. Демшина // Мода в контексте культуры : сб. ст. Четвертой науч.-практич. конф. / под ред. Г. Н. Габриэль. – СПб. : СПбГУКИ, 2007. – Вып. 2. – С. 32-38.
6. Дихнич Л. П. Феномен моды в социокультурном просторе XX ст. : автореф. дис. на здобуття на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : 17.00.01 / Л. П. Дихнич. – К., 2002. – 20 с.
7. Козлова Т. В. Стиль в костюме XX века / Т. В. Козлова, Е. В. Ильичева. – М. : МГТУ им. А. Н. Косыгина, 2003. – 160 с.
8. Куц Г. М. Феномен моды: онтологічний статус і філософсько-антропологічні засади : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : 09.00.04 / Г. М. Куц. – Х., 2003. – 16 с.
9. Лиотар Ж.-Ф. Состояние Постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар ; пер. с фр. Н. А. Шматко. – М. : Ин-т экспериментальной социологии; СПб. : Алетейя, 1998. – 160 с.
10. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма / Н. Б. Маньковская. – СПб. : Алетейя, 2000. – 347 с.
11. Мочанов Л. Раннее Евангелие постмодернизма / Л. Мочанов // Нева. – СПб., 1997. – № 4. – С. 189–195.
12. Печчи А. Человеческие качества / А. Печчи. – М. : "Прогресс", 1985. – 312 с. [Электр. ресурс]. – Режим доступа : <http://eco9571.narod.ru/lib/index.html>.
13. Стил В. Антимода: 1970-е годы / В. Стил // Теория моды. Одежда, тело. Культура. – 2006. – № 3. – С. 76–77.
14. Шандренко О. М. Мода як феномен культури XX століття / О. М. Шандренко // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : зб наук. праць. – Вип. 1. – К. : Міленіум, 2007. – С. 80–83.

References

1. Bart, R. Fashion system. Articles on culture semiotics. (2004). Moscow: Publishing them. Sabashnikov [in Russian].
2. Baudrillard, J. Symbolic exchange and death. (2000). Moscow: Dobrosvet [in Russian].
3. Hoffman, A. B. Fashion and people. The new theory of fashion and fashionable behavior. (2004). St. Petersburg: Piter [in Russian].
4. Groys, B. Utopia and exchange. (1993). Moscow: Znak [in Russian].
5. Demshina, A. Yu. (2007 Fashion: rehabilitation of aesthetics or image promotion. G.N. Gabriel (Eds.)), Fashion in the context of culture: collection Statt fourth scientific conference praktichechkoy, (pp. 32-38). St. Petersburg: SPbGUKI [in Russian].
6. Dyhnych, L. P. (2002) Phenomenon of fashion in the twentieth century sociocultural space. Extended abstract of candidate's thesis. Kiev [in Ukrainian].
7. Kozlova, T.V., & Ilicheva, E.V. Style in a suit of the twentieth century (2003). Moscow: MSTU. Kosygin [in Russian].
8. Kutz, G. M. (2003) Fashion phenomenon: the ontological status of philosophical and anthropological principles. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
9. Lyotard, J.-F. Postmodern Condition (1998) (Trans. N. Shmatko). Moscow: Institute of Experimental Sociology; St. Petersburg: Aletheia [in Russian].
10. Mankovskaya, N. B. Aesthetics postmodernism (2000). St. Petersburg: Aletheia [in Russian].
11. Mochanov, L. (1997 Early Gospel postmodernism) Neva. (№ 4), (pp. 189-195) St. Petersburg [in Russian].
12. Peccei, A. Human qualities (1985). Retrieved from <http://eco9571.narod.ru/lib/index.html> [in Russian].
13. Steele, B. (2006 Antifashion: 1970) Theory of Fashion. Clothing, body. Culture. (№ 3), (pp. 76-77) [in Russian].
14. Shandrenko, O. M. (2007 Fashion as a phenomenon of culture of the twentieth century) Bulletin of the State Academy of Culture and Arts, Zagreb sciences. works (Vol. 1), (pp. 80-83). Kiev: Millennium [in Ukrainian].

УДК 7.011.3 (477)+745.5 (477)

Голуб Ірина Леонідівна
здобувач Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА ІКОНОГРАФІЇ В УКРАЇНІ**

У статті розглянуто взаємовплив умов історичного розвитку українського образотворчого мистецтва і особливості художніх проявів індивідуального стилю митця. Значна увага приділяється розгляду проблем їх формування у процесі створення своєрідного національного стилю. Українське образотворче мистецтво розвивалось як елемент європейської цілісності і проходило ті самі стадії історичного розвитку. Художню культурну спадщину необхідно освоювати на основі цієї цілісності та особливостей впливу історичних етапів, а мистецтво іконопису є важливим фактором збереження художніх традицій минулого.

Ключові слова: індивідуальний художній стиль, образотворче мистецтво, умови історичного розвитку, іконографія.